

RETRATOS y RELATOS

El CFPA Professor Alberto Barrios diseñó un Plan de Acción Tutorial durante el curso 2015-2016 que colocaba la inteligencia emocional en el centro del aprendizaje. En él se daba importancia al concepto de resiliencia y cómo desarrollarla en personas adultas. El alumnado que llega a nuestro centro, en su mayoría, viene de situaciones difíciles y, en ocasiones, límites: paro, empleo precario, dependencias tóxicas, maltrato, condiciones de ilegalidad por carencia del permiso de residencia y otras experiencias personales que rozan la exclusión social. El profesorado del CFPA Professor Alberto Barrios es consciente de la necesidad que este alumnado tiene de ser valorado para construir su identidad, sabiéndose aceptado y reconocido. La transmisión del conocimiento académico se potencia desde la autoestima y la solidaridad.

Retratos y relatos, el proyecto que presentamos, recopilaba *historias de vida* del alumnado en diferentes formatos: fotografías, textos, videos, podcasts con entrevistas de radio y cuestionarios.

Los objetivos planteados fueron los siguientes:

- a) Mostrar una experiencia de integración social y educativa de un entorno económicamente deprimido.
- b) Superar prejuicios y actitudes de discriminación hacia sectores desfavorecidos susceptibles de exclusión social.
- c) Promover actitudes de cooperación entre personas con diferentes trayectorias vitales.
- d) Promocionar la formación de las personas adultas discriminadas económica y culturalmente por carencias educativas básicas.
- e) Sensibilizar a la administración educativa para que se canalicen recursos materiales, económicos y humanos a los CFPA.
- f) Dotar a este alumnado de competencias digitales (con la elaboración de vídeo-proyectos, presentaciones, grabaciones en emisora de radio y publicaciones en línea) para ayudarles en su proceso de aprendizaje.

El CFPA *Profesor Alberto Barrios* es un oasis en medio del barrio. A sus clases de formación inicial acuden personas con diferentes necesidades, intereses y objetivos: algunas aprovechan el paréntesis del paro en su vida laboral para formarse y obtener la titulación en ESO. Otras están motivadas por un ansia de conocimiento, quieren recuperar ese tiempo perdido en la infancia y adolescencia cuando, por difíciles condiciones personales, no pudieron estudiar.

A estos diferentes grupos de la formación básica se dirigió el proyecto, obviando otras ofertas formativas impartidas en el centro preparatorias para el acceso a ciclos formativos de grado superior o a la universidad por ser alumnado que tal vez no necesita esta “voz” de forma tan acusada.

La geografía urbana presenta, generalmente en el extrarradio, estos oasis amorosamente cultivados con pequeños recursos. Pensamos que deben ser cuidados, invertir en ellos porque recuperan a las personas que no se encuentran en situación de éxito, contribuyen a la paz social e irradian valor. Estos textos e imágenes muestran la capacidad de superación de lo que hemos llamado *Periferia*, título de la revista del CFPA *Alberto Barrios*.

Retratos y relatos se diseñó como proyecto que daba a conocer al alumnado matriculado en el *CFPA Alberto Barrios*, al profesorado y a la comunidad donde se encuentra.

Fruto de la colaboración con un fotógrafo experimentado en el campo del trabajo social nos propusimos acercarnos al alumnado, mostrarlo, conocer sus trayectorias y motivaciones para cursar diferentes estudios.

Nuestro centro es un espacio vivo al que acuden personas con mochilas cargadas de azarosos pasados. Es ese retrato dinámico el que se quiere captar a partir de la foto fija de la cámara, de cuestionarios, de narraciones de vida.

Retratar dignamente, como parte del título del proyecto incluye, con calidad, con profesionalidad, a las personas que asistimos con regularidad al centro. Relatar, recordar historias de vida que cuentan tanto para quien las cuenta como para quien las escucha. Relatos vivos hechos historia, en las que los miedos atraviesan las cortinas tupidas de los complejos. Con otras miradas contamos quiénes somos, qué compartimos y qué esperanzas anhelamos.

Sabemos que el observador condiciona el espacio de trabajo con su sola presencia. Se intentó interferir lo menos posible en el transcurso de la clase para mostrar una imagen veraz de estas personas que aspiran a una vida diferente, mejor, que quieren superar la larga carrera de obstáculos a la que se han enfrentado con la esperanza de que la formación recibida les ayude a prosperar.

La cámara se fija en el espacio, los cuadernos abiertos, los pupitres, y en aquello que contribuye a la atmósfera de la clase: los pasteles que han cocinado para agasajar al invitado o las témperas de gran formato, los bordados o pinturas sobre tela que han traído, desplegadas bajo los apuntes para mostrar aquellas aficiones de las que disfrutaban y que quizás les permita una mejor inserción académica y laboral.

La concentración en el trabajo, el gesto de dificultad ante una materia que se resiste, la actitud reflexiva, el gesto de complicidad son captados pues forman la expresión del aprendizaje, el ser del Alberto Barrios. Se quería captar más, però para ello era necesario salir del aula, seguir los relatos de vida de los personajes. Escuchar, escucharlas, escucharlos.

El retrato se construye a partir de un cuestionario que completa la poderosa manifestación física que capta la cámara. Cada retrato aísla a la persona protagonista de una historia de gran interés. Se planteó un cuestionario abierto, pues nos interesaba más conocer la personalidad que el dato. El hilo conductor, ese relato de las diferentes historias de las vidas que se entrecruzan en el aula, se volvió apasionante porque estaban llenas de emociones intensas: la gestión de la nacionalidad, arrastrar una discapacidad, el sinvivir del paro, la superación de una adicción..., y ese denominador común que es la difícil supervivencia económica y la carencia de recursos. La personalidad se construye con cada hecho vivido, nos interesaba también, quizás más, reflejar el deseo de construir una vida diferente, entrever cómo cada persona la imagina. Conocer los modelos seguidos que delatan la personalidad, las aptitudes personales que quizás puedan ser útiles para reorientarles en el mundo laboral.

RETRATS I RELATS

El CFPA Professor Alberto Barrios va dissenyar un Pla d'Acció Tutorial durant el curs 2015-2016 que col·locava la intel·ligència emocional en el centre de l'aprenentatge. En ell es donava importància al concepte de resiliència i com desenvolupar-la en persones adultes. L'alumnat que arriba al nostre centre, en la seua majoria, ve de situacions difícils i, a vegades, límits: atur, ocupació precària, dependències tòxiques, maltractament, condicions d'il·legalitat per manca del permís de residència i altres experiències personals que freguen l'exclusió social. El professorat del CFPA Professor Alberto Barrios és conscient de la necessitat que aquest alumnat té de ser valorat per a construir la seua identitat, sabent-se acceptat i reconegut. La transmissió del coneixement acadèmic es potencia des de l'autoestima i la solidaritat.

Retrats i Relats, el projecte que presentem, recopilava històries de vida de l'alumnat en diferents formats: fotografies, textos, vídeos, podcasts amb entrevistes de ràdio i qüestionaris.

Els objectius plantejats van ser els següents:

- a) Mostrar una experiència d'integració social i educativa d'un entorn econòmicament deprimat.
- b) Superar prejudicis i actituds de discriminació cap a sectors desfavorits susceptibles d'exclusió social.
- c) Promoure actituds de cooperació entre persones amb diferents trajectòries vitals.
- d) Promocionar la formació de les persones adultes discriminades econòmicament i culturalment per mancances educatives bàsiques.
- e) Sensibilitzar a l'administració educativa perquè es canalitzin recursos materials, econòmics i humans als *CFPA.
- f) Dotar a aquest alumnat de competències digitals (amb l'elaboració de vídeo-projectes, presentacions, enregistraments en emissora de ràdio i publicacions en línia) per a ajudar-los en el seu procés d'aprenentatge.

El CFPA Professor Alberto Barrios és un oasi enmig del barri. A les seues classes de formació inicial acudeixen persones amb diferents necessitats, interessos i objectius: algunes aprofiten el parèntesi de l'atur en la seua vida laboral per a formar-se i obtenir la titulació en ESO. Unes altres estan motivades per una ànsia de coneixement, volen recuperar aquest temps perdut en la infància i adolescència quan, per difícils condicions personals, no van poder estudiar.

A aquests diferents grups de la formació bàsica es va dirigir el projecte, obviant altres ofertes formatives impartides en el centre preparatòries per a l'accés a cicles formatius de grau superior o a la universitat per ser alumnat que tal vegada no necessita aquesta "veu" de forma tan acusada.

La geografia urbana presenta, generalment en l'extraradi, aquests oasis amorosament conreats amb petits recursos. Pensem que han de ser cuidats, invertir en ells perquè recuperen a les persones que no es troben en situació d'èxit, contribueixen a la pau social i irradien valor. Aquests textos i imatges mostren la capacitat de superació del que hem anomenat *Perifèria*, títol de la revista del CFPA Alberto Barrios.

Retrats i Relats es va dissenyar com a projecte que donava a conèixer a l'alumnat matriculat en el CFPA Alberto Barrios, al professorat i a la comunitat on es troba.

Fruit de la col·laboració amb un fotògraf experimentat en el camp del treball social ens vam proposar acostar-nos a l'alumnat, mostrar-lo, conèixer les seues trajectòries i motivacions per a cursar diferents estudis.

El nostre centre és un espai viu al qual acudeixen persones amb motxilles carregades d'atzarosos passats. És aquest retrat dinàmic el que es vol captar a partir de la foto fixa de la càmera, de qüestionaris, de narracions de vida.

Retratar dignament, com a part del títol del projecte inclou, amb qualitat, amb professionalitat, a les persones que assistim amb regularitat al centre. Relatar, recordar històries de vida que contenen tant per a qui les explica com per a qui les escolta. Relats vius fets història, en les quals les pors travessen les cortines espesses dels complexos. Amb altres mirades contem qui som, què compartim i quines esperances anhelem.

Sabem que l'observador condiciona l'espai de treball amb la seua sola presència. Es va intentar interferir el menys possible en el transcurs de la classe per a mostrar una imatge veraç d'aquestes persones que aspiren a una vida diferent, millor, que volen superar la llarga carrera d'obstacles a la qual s'han enfrontat amb l'esperança que la formació rebuda els ajude a prosperar.

La càmera es fixa en l'espai, els quaderns oberts, els pupitres, i en allò que contribueix a l'atmosfera de la classe: els pastissos que han cuinat per a complimentar al convidat, els brodatos o pintures sobre tela que han portat, desplegadas sota les anotacions per a mostrar aquelles aficions de les quals gaudeixen i que potser els permet una millor inserció acadèmica i laboral.

La concentració en el treball, el gest de dificultat davant una matèria que es resisteix, l'actitud reflexiva, el gest de complicitat són captats perquè formen l'expressió de l'aprenentatge, l'ésser de l'Alberto Barrios. Es volia captar més, però per a això era necessari eixir de l'aula, seguir els relats de vida dels personatges. Escoltar, escoltar-les, escoltar-los.

El retrat es construeix a partir d'un qüestionari que completa la poderosa manifestació física que capta la càmera. Cada retrat aïlla a la persona protagonista d'una història de gran interès. Es va plantejar un qüestionari obert, perquè ens interessava més conèixer la personalitat que la dada. El fil conductor, aquest relat de les diferents històries de les vides que s'entrecreuen a l'aula es va tornar apassionant perquè estaven plenes d'emocions intenses: la gestió de la nacionalitat, arrossegant una discapacitat, el patiment d'estar en l'atur, la superació d'una addició..., i aquest denominador comú que és la difícil supervivència econòmica i la manca de recursos. La personalitat es construeix amb cada fet viscut, ens interessava també, potser més, reflectir el desig de construir una vida diferent, entreveure com cada persona la imagina. Conèixer els models seguits que delaten la personalitat, les aptituds personals que potser poden ser útils per a reorientar-los en el món laboral.